

Näringsdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

**Statskontorets rapport – Avgifter i
livsmedelskontrollen. Förslag på mer effektiv
avgiftsfinansiering (2015:17)
(Dnr N2015/05104/DL)**

Grundproblemet för livsmedelskontrollen i Sverige är att det finns kommuner som saknar de grundläggande behoven för en effektiv kontroll: tillräckligt god kompetens och tillräckliga resurser. Det finns i dagsläget inga större sanktionsmöjligheter för Livsmedelsverket att ställa krav på de kommuner som brister i sina grundläggande behov. En ändring av finansieringsmodell kommer inte att åtgärda grundproblemet, snarare förvärra det.

Statskontorets förslag

Regeringen

- **Genomföra förordningsförändring för att möjliggöra efterhandsbetalning**

Erfarenheten av efterhandsdebitering enligt miljöbalken, visar på stora risker för att ej förfinansierad tillsyn inte genomförs när det krävs prioriteringar av arbetsuppgifter inom en tillsynsmyndighet. Dessutom är ofta kontrollmyndigheten för modest vid beräkning av varje ärendes tidsåtgång.

I dagens modell förs kontrollskulden över till nästa år, både för planerad kontroll som inte utförts och för kontroll planerad till vart annat/vart tredje år.

En efterbetalningsmodell medför svårigheter med personalplanering och finansieringen blir osäker vilket medför att myndigheten kommer att lägga sig på en lägre bemanning.

En efterbetalningsmodell kommer inte att underlätta vare sig bemanning eller finansiering för de kommuner som i dagsläget inte klarar kontrolluppdraget.

Innan författningsförändring genomförs bör systemet testas i stora och små samt fungerande och icke fungerande kommuner.

En efterbetalningsmodell medför större administration som tar tid från själva tillsynen då den ingår i efterarbetet efter kontroll.

Rättviksmodellen

Rättviksmodellen medför ökad ekonomisk belastning på mindre företag som har en kontrollfrekvens på vartannat eller vart tredje år. Dessutom får verksamheter med låg kontrollfrekvens en större räkning det år kontrollen sker vilket, om syftet med kontrollen ska vara att visa hänsyn till verksamheterna, är ytterst belastande för mindre verksamheter. För dem är det mycket bättre med en fast avgift varje år som de kan budgetera för.

I Rättvik genomförs debiteringen för alla avgifter i september vilket försvårar finansiering av personalkostnader under första halvåret då myndigheten inte har finansiella resurser för året. Vid behov av att överföra resurser för kontrollskuld resulterar det i en, för bemanning, inte fullt finansierad överföring då en stor del är låst i grundavgiften.

Sen är det märkligt att en kommun kan genomföra en olaglig finansieringsform, dvs. bryta mot lagen utan konsekvenser.

- **Ge länsstyrelserna i uppdrag att inventera och bedöma vilka kommuner som har mest nytta av att samverka**
Ett mycket bra förslag dock bör inte begränsningen ligga vid länsgränsen eftersom många kommunen kan ha lättare att samverka med en kommun i angränsande län.
- **Ge landshövdingarna i uppdrag att fungera som regionala förhandlingsmän med uppgift att åstadkomma en organiserad samverkan mellan kommuner**
Ett mycket bra förslag som kan leda till genomslagskraft bland kommunens politiker gällande kontrollens grunduppdrag.

Livsmedelsverket

- **Följ upp reformen med efterhandsbetalning**
I första läget bör efterdebitering ske som provmodell inom små och stora samt fungerande och icke fungerande kommuner.
- **Revidera nuvarande klassningsmodell utifrån Statskontorets förslag**
En ny klassningsmodell som baseras på kontrollfrekvens istället för antal timmar är att föredra. Det ger en tydligare

bild för företagaren vad den betalar för istället för att fokusera på de timmar som går till utbildning och administration och som inte syns för verksamheten. Vilket medför mycket färre diskussioner om vad det är man betalar för.

En reviderad klassningsmodell med inriktning på antal kontrollbesök bör ändå bygga på kostnaden per timme för kontroll.

- **Se över de enskilda riskfaktorerna i riskklassningsmodellen**

Här är behovet större att faktiskt tydliggöra i vägledningen hur man t.ex. hanterar en sammansatt verksamhet i en butik med x antal anställda där y antal arbetar i charken, z antal som arbetar i fiskdisken och å antal anställda som arbetar med förpackat samt sitter i kassan.

- **Se över riktlinjerna för extra kontroller**

Riktlinjerna är tydliga för vad som är extra offentlig kontroll och hur den ska hanteras. Det som saknas är styrning och eventuella sanktioner från Livsmedelsverket för de kommuner som inte hanterar extra offentlig kontroll enligt riktlinjerna.

- **Agera mer aktivt mot kommuner som missköter kontrollen**

Det är den viktigaste åtgärden för att lösa grundproblemet.

Här krävs en författningsändring som ger Livsmedelsverket starka sanktionsmöjligheter, både gällande övertagande av tillsyn från en kommun och gällande straffsanktioner vid misskötsel.

Livsmedelsverket behöver arbeta aktivt gentemot varje kommun med revisioner och liknande för att få kontrollen att fungera i alla kommuner. Som följd effekt kommer respekten för livsmedelskontrollen att höjas inom kommunalpolitiken.

- **Tillsammans med ESV reda ut hur Livsmedelsverkets överskott inom livsmedelskontrollen ska redovisas**

Det vore orimligt att inte Livsmedelsverket har samma möjlighet att hantera kontrollskuld som kommunerna.

Länsstyrelserna

- **Verka för kommunal samordning, dels genom att inventera och bedöma vilka kommuner som har mest nytta av att samverka, dels genom att landshövdingarna ska fungera som regionala förhandlingsmän.**

För att få till en väl fungerande kontroll över hela landet krävs det en bra samverkan. Länsstyrelserna ses som den naturliga parten för att rekommendera samverkansområden inom och mellan länen.

En förutsättning för bra samverkan kan dessvärre vara att styra upp på ett så pass starkt sätt att det kommunala självstyret hamnar i andra hand.

Samverkan kan dessutom underlätta bemanningen för mindre kommuner. I dag kan de ha behov av t.ex. 1,35 tjänst för kontroll men bemannar endast med 1 tjänst. När flera kommuner slår ihop sina behov kan det bli ett givande och tagande med personalresurser och rätt bemanning finns för varje kommuns behov.

Övriga synpunkter

- I utredningen diskuteras kostnadstäckningen i olika kommuner. I dagsläget finns ingen definition på kostnadstäckning utan alla kommuner har sin egen definition. Det medför att man jämför äpplen och päron.
- För en bra samverkan mellan olika nivåer inom kontrollapparaten finns behov av att se över möjligheten för överlåtande av kontrollansvar mellan kommun och länsstyrelse. I dagsläget finns endast den möjligheten mellan kommun och Livsmedelsverket.
- I utredningen saknas fokus på syftet med kontrollen. Är kontrollen till för att underlätta för företagaren eller är den till för säkra livsmedel och god redlighet gentemot konsumenten?
- I dagsläget "stys" delar av kontrollen med hjälp av vägledning. Inom delar som finansiering av kontrollen och riskklassningen kan det vara mer lämpligt med beslutade föreskrifter som har starkare stöd i lagen.
- Inför gärna en nedre gräns för hur liten en kontrollmyndighet kan vara personellt. Möjligheten för en effektiv kontroll med god kompetens är större i en samverkansmyndighet med flera små kommuner än att varje liten kommun är en egen myndighet.

BJURHOLMS KOMMUN

Håkan Wretling
Kommunchef

Susanna Vainio
Miljöinspektör

Beslutet skickas till

Adressaten, diariet, delegationspärm, närarkiv

